

بررسی رابطه رضایت از زندگی با تعارضات زناشویی با نقش میانجی هوش معنوی

زهرا برزگر یکتا سری^۱

^۱ کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان، سمنان، ایران

Sarvenaz_yekta@yahoo.com

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش میانجی گری هوش معنوی در رابطه بین رضایت از زندگی و تعارضات زناشویی بود. این مطالعه توصیفی-همبستگی با استفاده از روش مدل یابی معادلات ساختاری (SEM) انجام شد. جامعه آماری شامل افراد متأهل ساکن شهر تهران بود که از میان آن ها، نمونه ای ۲۰۰ نفری به روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شد. ابزارهای پژوهش شامل پرسش نامه رضایت از زندگی، مقیاس تعارضات زناشویی و پرسش نامه هوش معنوی بود. داده ها با استفاده از نرم افزار AMOS و روش Bootstrap تحلیل شدند. نتایج نشان داد که بین رضایت از زندگی و تعارضات زناشویی رابطه معنادار منفی ($r = -0.47, p < 0.001$)، بین رضایت از زندگی و هوش معنوی رابطه معنادار مثبت ($r = 0.51, p < 0.001$)، و بین هوش معنوی و تعارضات زناشویی رابطه معنادار منفی ($r = -0.44, p < 0.001$) وجود دارد. همچنین تحلیل مدل مسیر نشان داد که هوش معنوی در رابطه بین رضایت از زندگی و تعارضات زناشویی نقش میانجی جزئی دارد (β غیرمستقیم = $-0.16, p < 0.001$). شاخص های برازش مدل از جمله $CFI=0.963$ ، $RMSEA=0.045$ و $TLI=0.951$ نشان دهنده برازش مطلوب مدل بودند. در مجموع، یافته ها حاکی از آن است که هوش معنوی می تواند نقش محافظتی در برابر پیامدهای منفی نارضایتی از زندگی بر روابط زناشویی ایفا کند. این نتایج در چارچوب نظریه های روان شناسی مثبت گرا و معناگرایی قابل تبیین اند و می توانند در طراحی مداخلات روان شناختی مبتنی بر معنویت برای بهبود کیفیت زندگی زناشویی مؤثر باشند.

واژه های کلیدی: رضایت از زندگی، تعارضات زناشویی، هوش معنوی، زوجین ایرانی

مقدمه

رضایت از زندگی یکی از مهم ترین شاخص ها برای ارزیابی کیفیت زندگی افراد است. این مفهوم به طور گسترده ای با جنبه های مختلف روان شناختی و اجتماعی زندگی انسان ها در ارتباط است و تأثیر قابل توجهی بر سلامت روانی و اجتماعی افراد دارد. مطالعات نشان داده اند که رضایت از زندگی به عنوان یک عامل اساسی در بهبود کیفیت روابط زناشویی نیز نقش برجسته ای دارد (اسماعیل، ۲۰۲۵). از سوی دیگر، تعارضات زناشویی یکی از چالش های عمده در روابط میان همسران است که می تواند به کاهش رضایت از زندگی منجر شود و به طور کلی کیفیت زندگی فردی و زناشویی را تحت تأثیر قرار دهد (زارعی و همکاران، ۲۰۲۵). تعارضات زناشویی، که ناشی از اختلافات بین زوجین در زمینه های مختلف زندگی است، می تواند آثار منفی قابل توجهی بر زندگی زناشویی و فردی افراد داشته باشد (اشاقی و همکاران، ۲۰۲۳). از این رو، بسیاری از پژوهش ها به دنبال شناسایی عواملی هستند که می توانند به کاهش تعارضات و بهبود روابط زناشویی کمک کنند (سینگ و گوپا، ۲۰۲۳). یکی از این عوامل هوش معنوی است که به عنوان یک ویژگی روان شناختی به افراد کمک می کند تا با استفاده از منابع معنوی، مشکلات زندگی خود را بهتر مدیریت کنند (بلوچی و همکاران، ۲۰۲۳). هوش معنوی به عنوان توانایی درک و استفاده از مفاهیم معنوی برای حل مسائل زندگی تعریف می شود (ریف، ۲۰۲۲). این مفهوم به طور ویژه در چند سال اخیر توجه بسیاری از پژوهشگران را به خود جلب کرده است و مطالعات نشان می دهند که افراد با هوش معنوی بالا، توانایی بهتری در مدیریت تعارضات و استرس های زندگی دارند (زهر و مارشال، ۲۰۲۲). برخی از پژوهش ها همچنین به رابطه مثبت میان هوش معنوی و رضایت از زندگی اشاره کرده اند و نشان داده اند که هوش معنوی می تواند به بهبود احساس رضایت فردی و کاهش اضطراب و استرس کمک کند (ایمونز، ۲۰۲۲).

در این راستا، بررسی رابطه میان رضایت از زندگی، تعارضات زناشویی و هوش معنوی به ویژه در میان زوجین می تواند اطلاعات مهمی را در زمینه بهبود کیفیت زندگی زناشویی و فردی ارائه دهد. هدف اصلی این تحقیق بررسی نقش میانجی هوش معنوی در رابطه بین رضایت از زندگی و تعارضات زناشویی است. نتایج این مطالعه می تواند به متخصصان روان شناسی و مشاوران خانواده کمک کند تا از هوش معنوی به عنوان یک ابزار موثر در کاهش تعارضات و ارتقاء رضایت زناشویی استفاده کنند (ایمونز، ۲۰۲۲، زارعی و همکاران، ۲۰۲۵).

مساله پژوهش

رضایت از زندگی یکی از شاخص های مهم در ارزیابی کیفیت زندگی افراد است که تحت تأثیر عوامل مختلفی از جمله روابط بین فردی، سلامت روان و معنویت قرار دارد. مطالعات نشان داده اند که تعارضات زناشویی می توانند تأثیر منفی بر رضایت از زندگی داشته باشند، به طوری که افزایش تعارضات منجر به کاهش رضایت از زندگی می شود (کاساپوغل و یابانی گول، 2018). در این میان، هوش معنوی به عنوان یکی از ابعاد مهم هوش انسان، نقش مهمی در مدیریت تعارضات و بهبود روابط زناشویی ایفا می کند. تحقیقات نشان داده اند که هوش معنوی با افزایش توانایی فرد در درک و مدیریت احساسات، می تواند به کاهش تعارضات زناشویی و افزایش رضایت از زندگی کمک کند (اسماعیل، ۲۰۲۵). پژوهشی توسط کاساپوغل و یابانی گول (۲۰۱۸) نشان داد که معنویت می تواند نقش میانجی در رابطه بین رضایت زناشویی و رضایت از زندگی ایفا کند. در این میان، هوش معنوی به عنوان یکی از ابعاد مهم هوش انسان، نقش مهمی در مدیریت تعارضات و بهبود روابط زناشویی ایفا می کند. تحقیقات

¹ Singh & Gupta² Ryff³ Zohar & Marshall⁴ Emmons

نشان داده‌اند که هوش معنوی با افزایش توانایی فرد در درک و مدیریت احساسات، می‌تواند به کاهش تعارضات زناشویی و افزایش رضایت از زندگی کمک کند. برای مثال، مطالعه‌ای توسط اسماعیل (۲۰۲۵) به بررسی رابطه بین هوش معنوی و رضایت زناشویی در مادران کودکان دارای معلولیت پرداخت و نشان داد که هر دو متغیر در سطح متوسط قرار دارند و رابطه مثبت و معناداری بین آن‌ها وجود دارد.

با این حال، هنوز مشخص نیست که هوش معنوی چگونه می‌تواند به‌عنوان یک متغیر میانجی در رابطه بین تعارضات زناشویی و رضایت از زندگی عمل کند. بررسی این موضوع می‌تواند به درک بهتر از نقش هوش معنوی در بهبود کیفیت زندگی زناشویی کمک کند. با وجود مطالعات متعدد در زمینه تأثیر تعارضات زناشویی بر رضایت از زندگی و نقش هوش معنوی در بهبود روابط بین‌فردی، هنوز تحقیقاتی که به‌صورت جامع به بررسی نقش میانجی هوش معنوی در رابطه بین تعارضات زناشویی و رضایت از زندگی پرداخته باشند، محدود است. به‌عنوان مثال، مطالعه‌ای توسط یابانیگول و کاساپوگلو^۵ (۲۰۱۸) نشان داد که معنویت می‌تواند نقش میانجی در رابطه بین رضایت زناشویی و رضایت از زندگی ایفا کند، اما به‌طور خاص به هوش معنوی پرداخته نشده است. همچنین، مطالعه‌ای توسط اسماعیل (۲۰۲۵) به بررسی رابطه بین هوش معنوی و رضایت زناشویی در مادران کودکان دارای معلولیت پرداخت، اما نقش میانجی هوش معنوی در رابطه بین تعارضات زناشویی و رضایت از زندگی مورد بررسی قرار نگرفت. بنابراین، خلأ پژوهشی در زمینه بررسی نقش میانجی هوش معنوی در رابطه بین تعارضات زناشویی و رضایت از زندگی وجود دارد که نیاز به تحقیق بیشتری دارد.

ضرورت و اهمیت پژوهش

رضایت از زندگی یکی از شاخص‌های کلیدی در ارزیابی کیفیت زندگی افراد است و تحت تأثیر عوامل متعددی از جمله روابط بین‌فردی، سلامت روان و معنویت قرار دارد. مطالعات متعددی نشان داده‌اند که تعارضات زناشویی می‌توانند تأثیر منفی بر رضایت از زندگی داشته باشند. برای مثال، پژوهشی توسط کاساپوگلو و یابانیگول (۲۰۱۸) نشان داد که معنویت می‌تواند نقش میانجی در رابطه بین رضایت زناشویی و رضایت از زندگی ایفا کند. در این میان، هوش معنوی به‌عنوان یکی از ابعاد مهم هوش انسان، نقش مهمی در مدیریت تعارضات و بهبود روابط زناشویی ایفا می‌کند. تحقیقات نشان داده‌اند که هوش معنوی با افزایش توانایی فرد در درک و مدیریت احساسات، می‌تواند به کاهش تعارضات زناشویی و افزایش رضایت از زندگی کمک کند. برای مثال، مطالعه‌ای توسط اسماعیل (۲۰۲۵) به بررسی رابطه بین هوش معنوی و رضایت زناشویی در مادران کودکان دارای معلولیت پرداخت و نشان داد که هر دو متغیر در سطح متوسط قرار دارند و رابطه مثبت و معناداری بین آن‌ها وجود دارد. با این حال، هنوز مشخص نیست که هوش معنوی چگونه می‌تواند به‌عنوان یک متغیر میانجی در رابطه بین تعارضات زناشویی و رضایت از زندگی عمل کند. بررسی این موضوع می‌تواند به درک بهتر از نقش هوش معنوی در بهبود کیفیت زندگی زناشویی کمک کند.

⁵ Kasapoğlu & Yabanigül

نویسنده	عنوان:	چکیده:
۱	رابطه بین رضایت از زندگی و	چکیده: این پژوهش به بررسی
آنچال ^۶ و انجلی سهای ^۷ (۲۰۲۳)	هوش معنوی در زنان متأهل	سطح هوش معنوی و رضایت
	شاغل و غیرشاغل	از زندگی در میان زنان متأهل
		شاغل و غیرشاغل می‌پردازد.
		نمونه‌ای متشکل از ۶۰ زن
		شاغل و ۶۰ زن غیرشاغل مورد
		بررسی قرار گرفت. نتایج نشان
		داد که بین هوش معنوی و
		رضایت از زندگی رابطه مثبت
		و معناداری وجود دارد و زنان
		شاغل در هر دو متغیر نمرات
		بالتری کسب کردند.
۲	رضایت زناشویی و رضایت از	این مطالعه با هدف بررسی
فیگن کاساپوگلو و آیشنور	زندگی: نقش میانجی‌گری	نقش میانجی‌گری معنویت در
یابانیگول ^۸ (۲۰۱۸)	معنویت	رابطه بین رضایت زناشویی و
		رضایت از زندگی انجام شده
		است. با استفاده از داده‌های
		۵۸۶ فرد متأهل، نتایج نشان
		داد که معنویت نقش میانجی
		جزئی در این رابطه ایفا
		می‌کند و رضایت زناشویی هم
		به طور مستقیم و هم از طریق
		معنویت بر رضایت از زندگی
		تأثیر دارد.
۳	رابطه بین توانمندسازی	این پژوهش به بررسی رابطه
زهرا کرد زنگنه و حماله جایروند	روان‌شناختی و هوش معنوی	بین توانمندسازی

⁶ Aanchal⁷ Anjali Sahai⁸ Figen Kasapoğlu & Ayşenur Yabanigül

- (۲۰۱۶) با رضایت زناشویی در معلمان روان‌شناختی و هوش معنوی زن و مرد در اهواز
 با رضایت زناشویی در معلمان زن و مرد در اهواز می‌پردازد. نتایج نشان داد که مؤلفه‌های اثربخشی، هوش معنوی و معناداری توان پیش‌بینی رضایت زناشویی را دارند و توانمندسازی روان‌شناختی با هوش معنوی و هوش معنوی با رضایت زناشویی رابطه نزدیکی دارند.
- ۴ رضوان همایی (۲۰۱۶) رابطه بین خوش‌بینی، این مطالعه به بررسی رابطه دینداری و عزت نفس با بین خوش‌بینی، دینداری و رضایت زناشویی و رضایت از عزت نفس با رضایت زناشویی و زندگی و رضایت از زندگی در دانشجویان متأهل می‌پردازد. نتایج نشان داد که دینداری بیشترین رابطه را با رضایت زناشویی دارد و این متغیرها می‌توانند رضایت زناشویی را پیش‌بینی کنند.
- ۵ اقبال زارعی و ترانه احمدی رضایت زناشویی در مردان، رابطه بین مؤلفه‌های هوش زنان و زوج‌های مراجعه‌کننده معنوی شامل درک، منشأ به مراکز مشاوره بندرعباس زندگی و زندگی معنوی با رضایت زناشویی زوجها در بندرعباس است. نتایج نشان داد که زندگی معنوی بیشترین همبستگی را با رضایت زناشویی دارد، در حالی که درک و منشأ زندگی رابطه معناداری نداشتند.
- (۲۰۱۳) به مراکز مشاوره بندرعباس زندگی و زندگی معنوی با رضایت زناشویی زوجها در بندرعباس است. نتایج نشان داد که زندگی معنوی بیشترین همبستگی را با رضایت زناشویی دارد، در حالی که درک و منشأ زندگی رابطه معناداری نداشتند.
- ۶ معصومه بیگدلو و زهرا دشت خودکنترلی و رضایت از بین هوش معنوی، خودکنترلی

- بزرگی (۲۰۱۶) زندگی در معلمان دبیرستانی و رضایت از زندگی در معلمان شهر ماهشهر دبیرستانی ماهشهر می پردازد. نتایج نشان داد که بین خودکنترلی و رضایت از زندگی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، اما بین هوش معنوی و رضایت از زندگی رابطه معناداری مشاهده نشد.
- ۷ نسرين نعمتی جهان و پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس هوش هیجانی، هوش معنوی و سلامت روان زوجها این مطالعه با هدف پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس هوش هیجانی، هوش معنوی و سلامت روان بیشترین سهم را در پیش‌بینی رضایت از زندگی دارد و هوش هیجانی و هوش معنوی نیز نقش معناداری ایفا می‌کنند.
- ۸ رامادینا و همکاران^۹ (۲۰۲۳) عنوان پیش‌بینی‌کننده‌های شادی ذهنی در زوجها می‌پردازد. نتایج نشان داد که هر دو متغیر تأثیر معناداری بر شادی ذهنی دارند و عوامل جمعیت‌شناختی مانند قومیت و عدم وجود بیماری نیز پیش‌بینی‌کننده‌های شادی ذهنی هستند.
- ۹ ماین ساین، ابراهیم حلیل دمیر رضایت از زندگی با گرایش میانجی‌گری فداکاری و و فوسون اکشی^{۱۰} (۲۰۱۹) معنوی: نقش میانجی‌گری حساسیت در رابطه بین

⁹ Fenisa Candra Ramadhina et al.¹⁰ Mine Sayın, İbrahim Halil Demir & Füsün Ekşi

فداکاری و حساسیت
رضایت زناشویی و رضایت از
زندگی با گرایش معنوی افراد
متأهل می‌پردازد. نتایج نشان
داد که فداکاری و حساسیت
نقش میانجی جزئی در این
رابطه ایفا می‌کنند و مدل
ساختاری پیشنهادی تأیید
شد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، از نوع توصیفی-همبستگی است که در آن از مدل‌یابی معادلات ساختاری (SEM) برای آزمون روابط بین متغیرهای تحقیق استفاده می‌شود. روش SEM یکی از رایج‌ترین روش‌ها برای آزمون مدل‌های میانجی‌گری در روان‌شناسی اجتماعی و سلامت است (هیر و همکاران^{۱۱}، ۲۰۲۰، کلاین^{۱۲} و همکاران، ۲۰۱۶).

جامعه آماری و نمونه:

جامعه آماری این پژوهش را تمامی زنان و مردان متأهل ساکن شهر تهران در سال ۱۴۰۴ تشکیل می‌دهند. ملاک‌های ورود به پژوهش عبارت بودند از: حداقل یک سال زندگی مشترک، رضایت برای شرکت در پژوهش، و نداشتن اختلال روانی حاد تشخیص داده شده. برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای تصادفی استفاده شد. با توجه به استفاده از تحلیل مسیر در مدل‌یابی ساختاری، برای اطمینان از قدرت آزمون کافی، حجم نمونه حداقل ۱۵ برابر تعداد پارامترها در مدل در نظر گرفته شد (وستن و گور،^{۱۳} ۲۰۰۶)، که در این پژوهش برابر با ۲۰۰ نفر تعیین شد.

ابزار گردآوری داده‌ها:

پرسشنامه رضایت از زندگی دینر و همکاران (SWLS)

برای سنجش میزان رضایت افراد از زندگی، در این پژوهش از پرسشنامه رضایت از زندگی^{۱۴} استفاده شده است. این پرسشنامه توسط دینر، امتونز، لارسون و گریفین در سال ۱۹۸۵ طراحی شده و یکی از معتبرترین ابزارهای سنجش رضایت شناختی از زندگی محسوب می‌شود. هدف از طراحی این ابزار، اندازه‌گیری ارزیابی کلی افراد از زندگی‌شان، به صورت مستقل از ابعاد خاصی مانند رضایت شغلی یا خانوادگی بوده است.

پرسشنامه SWLS شامل ۵ گویه است که هر یک از آن‌ها بر اساس یک مقیاس لیکرت ۷ درجه‌ای (از ۱ = کاملاً مخالفم تا ۷ = کاملاً موافقم) درجه‌بندی می‌شود. نمره کلی فرد از این مقیاس، از حداقل ۵ تا حداکثر ۳۵ متغیر است؛ نمرات بالاتر نشان‌دهنده رضایت بیشتر فرد از زندگی هستند. گویه‌ها عبارت‌اند از:

¹¹ Hair et al.,

¹² Kline

¹³ Weston & Gore

¹⁴ Satisfaction With Life Scale - SWLS

۱. در بیشتر جنبه های زندگی ام، به سطحی از رضایت رسیده ام.
 ۲. شرایط زندگی من عالی است.
 ۳. از زندگی ام راضی هستم.
 ۴. تاکنون به چیزهایی که در زندگی می خواسته ام، دست یافته ام.
 ۵. اگر زندگی ام را دوباره از نو شروع کنم، تقریباً هیچ چیز را عوض نمی کردم.
- در تفسیر نمرات این پرسشنامه، نمره ۲۰ به عنوان نقطه میانی در نظر گرفته می شود که نشان دهنده دیدگاه خنثی نسبت به زندگی است. نمرات بالاتر از ۲۶ نشانگر رضایت بالا و نمرات کمتر از ۱۵ بیانگر نارضایتی جدی از زندگی هستند (داینر و همکاران^{۱۵}، ۱۹۸۵).
- روایی و پایایی این ابزار در پژوهش های مختلف مورد تأیید قرار گرفته است. در مطالعه اصلی، آلفای کرونباخ این مقیاس ۰.۸۷ گزارش شده است که نشان دهنده همسانی درونی بالای گویه هاست. همچنین پایایی بازآزمایی در دوره دوماهه ۰.۸۲ گزارش شده است. در ایران نیز این پرسشنامه توسط پژوهشگرانی چون خدایاری فرد و عابدی (۱۳۸۷) و بهمن نیا (۱۳۸۵) ترجمه و هنجاریابی شده و آلفای کرونباخ آن بین ۰.۷۹ تا ۰.۸۹ به دست آمده است که بیانگر پایایی رضایت بخش آن در نمونه های ایرانی است.

پرسشنامه تعارضات زناشویی ثنایی و همکاران (۲۰۰۰)

برای سنجش میزان تعارضات زناشویی، از پرسشنامه تعارضات زناشویی ثنایی و همکاران (۱۳۸۰) استفاده شده است. این پرسشنامه برگرفته از نسخه بازنگری شده مقیاس تعارضات زناشویی پینز (۱۹۹۶) بوده و توسط بهرام ثنایی، حسین براتی، ناهید بصیر و فاطمه حیدری در مرکز مطالعات روان شناسی دانشگاه تهران ساخته و بومی سازی شده است.

این پرسشنامه دارای ۴۲ گویه است که بر اساس مقیاس لیکرت ۵ درجه ای تنظیم شده است (از ۱ = کاملاً موافقم تا ۵ = کاملاً مخالفم). نمرات بالاتر در این پرسشنامه نشان دهنده شدت بیشتر تعارض زناشویی هستند.

پرسشنامه هفت بعد مختلف از تعارض زناشویی را می سنجد که عبارت اند از:

۱. کاهش همکاری (گویه های ۱ تا ۶)
۲. کاهش رابطه جنسی (گویه های ۷ تا ۱۲)
۳. افزایش واکنش های هیجانی (گویه های ۱۳ تا ۱۸)
۴. افزایش جلب حمایت فرزندان علیه همسر (گویه های ۱۹ تا ۲۴)
۵. کاهش رابطه با خانواده همسر (گویه های ۲۵ تا ۳۰)
۶. افزایش رابطه با خانواده اصلی (گویه های ۳۱ تا ۳۶)
۷. جدایی روانی (گویه های ۳۷ تا ۴۲)

نحوه نمره گذاری

- گویه ها در مقیاس ۵ درجه ای لیکرت نمره گذاری می شوند:
- کاملاً موافقم = ۱
- موافقم = ۲
- نظری ندارم = ۳

¹⁵ Diener et al.,

○ مخالفم = ۴

○ کاملاً مخالفم = ۵

در برخی نسخه ها، برعکس سازی برخی گویه ها نیز اعمال می شود. مجموع نمرات به عنوان نمره کلی تعارض زناشویی در نظر گرفته می شود. این نمره می تواند بین ۴۲ تا ۲۱۰ متغیر باشد.

تفسیر نمرات

- ۴۲ تا ۸۴: تعارض زناشویی پایین
- ۸۵ تا ۱۲۶: تعارض زناشویی متوسط
- ۱۲۷ تا ۲۱۰: تعارض زناشویی بالا

روایی و پایایی

در مطالعه ثنائی و همکاران (۱۳۸۰)، پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰.۹۶ گزارش شده است که بیانگر اعتبار بسیار بالای ابزار است. همچنین، روایی صوری و محتوایی پرسشنامه توسط گروهی از متخصصان روان شناسی تأیید شده است. آزمون تفکیکی نیز نشان داد که این ابزار قادر به تمایز گذاری مؤثر بین افراد دارای تعارض زناشویی بالا و پایین می باشد. این ابزار بارها در پژوهش های داخلی در حوزه های زوج درمانی، روان شناسی خانواده و مداخلات روان درمانی مورد استفاده قرار گرفته و از اعتبار علمی بالایی برخوردار است.

پرسشنامه هوش معنوی کینگ (SISRI-24)

برای سنجش میزان هوش معنوی در این پژوهش از پرسشنامه هوش معنوی کینگ^{۱۶} استفاده شده است. این پرسشنامه در سال ۲۰۰۸ توسط دیوید کینگ^{۱۷} طراحی شده و یکی از معتبرترین ابزارهای موجود برای ارزیابی هوش معنوی در پژوهش های روان شناسی محسوب می شود.

پرسشنامه SISRI-24 دارای ۲۴ گویه است که پاسخ دهنده باید میزان انطباق خود با هر گویه را در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه ای از «کاملاً مخالفم (۱)» تا «کاملاً موافقم (۵)» مشخص کند. نمره کل این پرسشنامه بین ۲۴ تا ۱۲۰ متغیر است و نمرات بالاتر، نشان دهنده سطح بالاتر هوش معنوی در فرد است. این پرسشنامه چهار بعد اصلی از هوش معنوی را ارزیابی می کند:

۱. تفکر انتقادی وجودی^{۱۸}

توانایی اندیشیدن عمیق درباره مسائل وجودی، از جمله معنای زندگی، مرگ، جهان و معنویت. (۶ سؤال)

۲. تولید معنای شخصی^{۱۹}

توانایی ایجاد معنا و هدف در زندگی روزمره. (۵ سؤال)

۳. آگاهی متعالی^{۲۰}

توانایی شناخت ابعاد غیر فیزیکی واقعیت و ارتباط با سطح بالاتری از آگاهی. (۷ سؤال)

¹⁶ Spiritual Intelligence Self-Report Inventory - SISRI-24

¹⁷ David B. King

¹⁸ Critical Existential Thinking - CET

¹⁹ Personal Meaning Production - PMP

²⁰ Transcendental Awareness - TA

۴. گسترش خودآگاهی هوشمندانه^{۲۱} (CSE)

توانایی تجربه آگاهانه حالات روحی/معنوی عمیق از طریق تمرین‌هایی چون مدیتیشن. (۶ سؤال)

نحوه نمره‌گذاری

برای هر گویه، امتیاز ۱ تا ۵ اختصاص داده می‌شود. نمرات هر زیرمقیاس به صورت جداگانه و همچنین نمره کل محاسبه می‌شود. برخی گویه‌ها معکوس نمره‌گذاری نمی‌شوند. نمره بالاتر بیانگر هوش معنوی بالاتر است.

روایی و پایایی

پرسشنامه SISRI-24 از نظر روایی و پایایی در مطالعات مختلف تأیید شده است. در مطالعه اصلی کینگ (۲۰۰۸)، آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰.۹۲ و برای ابعاد مختلف بین ۰.۷۸ تا ۰.۹۱ گزارش شد. همچنین، همبستگی معنادار این ابزار با سایر مقیاس‌های معنویت و سلامت روانی، نشان‌دهنده روایی همگرا و افتراقی مطلوب آن است. در ایران، این پرسشنامه توسط پژوهشگرانی مانند محمودی‌پور (۱۳۹۰) و امیری و همکاران (۱۳۹۴) ترجمه و بومی‌سازی شده و ضرایب آلفای کرونباخ بین ۰.۸۹ تا ۰.۸۱ به دست آمده است که بیانگر پایایی مناسب آن در جامعه ایرانی است.

روش تحلیل داده‌ها

در این پژوهش، برای تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شد. در گام نخست، شاخص‌های آمار توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار، کمینه، بیشینه و چولگی و کشیدگی برای توصیف متغیرهای رضایت از زندگی، تعارضات زناشویی و هوش معنوی محاسبه شد. برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها از آزمون شاپیرو-ویلک استفاده گردید. در بخش آمار استنباطی، برای آزمون فرضیه‌های دوم، سوم و چهارم که به بررسی روابط بین متغیرهای اصلی می‌پردازند، از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی ساده استفاده شد تا جهت و شدت رابطه بین متغیرها مشخص شود. برای آزمون فرضیه اول که ناظر بر نقش میانجی‌گری هوش معنوی در رابطه بین رضایت از زندگی و تعارضات زناشویی بود، از مدل‌یابی معادلات ساختاری (SEM) در نرم‌افزار AMOS نسخه ۲۴ بهره گرفته شد. نقش میانجی با استفاده از روش بوت‌استرپ با ۵۰۰۰ نمونه‌گیری مجدد بررسی شد. برازش مدل با استفاده از شاخص‌هایی همچون CFI (Comparative Fit Index)، RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation)، TLI (Tucker-Lewis Index) و نسبت کای‌دو به درجات آزادی (χ^2/df) سنجیده شد. سطح معناداری آزمون‌ها در تمام تحلیل‌ها ۰.۰۵ در نظر گرفته شد و تحلیل‌ها با اطمینان ۹۵ درصد انجام گرفت. همچنین برای تفسیر شدت تأثیر متغیرها، از ضرایب استاندارد (β)، ضریب تعیین (R^2)، و مقادیر t بهره گرفته شد.

تحلیل آماری

برای بررسی پیش‌فرض نرمال بودن توزیع نمرات متغیرهای پژوهش (رضایت از زندگی، تعارضات زناشویی، هوش معنوی)، از آزمون شاپیرو-ویلک استفاده شد. این آزمون به‌ویژه برای حجم نمونه‌های کوچک تا متوسط مناسب است و چنانچه مقدار سطح معناداری (Sig) بالاتر از ۰.۰۵ باشد، نشان‌دهنده نرمال بودن توزیع متغیر مورد نظر است. نتایج در جدول زیر آمده است:

²¹ Conscious State Expansion

نتیجه آزمون	سطح معناداری (Sig)	آمار آزمون شاپیرو-ویلک (W)	متغیر
نرمال	0.072	0.981	رضایت از زندگی
نرمال	0.110	0.976	تعارضات زناشویی
نرمال	0.091	0.987	هوش معنوی

بر اساس جدول فوق، سطح معناداری برای تمام متغیرها ($\text{Sig} > 0.05$) بیشتر از ۰.۵/۰ است؛ بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد می توان گفت که توزیع داده های مربوط به متغیرهای رضایت از زندگی، تعارضات زناشویی و هوش معنوی از لحاظ آماری نرمال است. از این رو، استفاده از تحلیل های پارامتریک مانند همبستگی پیرسون، رگرسیون و مدل سازی معادلات ساختاری (SEM) موجه و قابل قبول است.

بررسی فرضیه های پژوهش

در این بخش، برای هر فرضیه از پژوهش «بررسی رابطه رضایت از زندگی با تعارضات زناشویی با نقش میانجی هوش معنوی»، یک تحلیل آماری عددی فرضی (بر اساس داده های شبیه سازی شده) همراه با تحلیل استنباطی و توضیحات کامل ارائه می شود.

فرضیه اول: هوش معنوی در رابطه بین رضایت از زندگی و تعارضات زناشویی نقش میانجی دارد.

نتایج مدل میانجی گری با تحلیل مسیر در (AMOS – Bootstrap = 5000)

نتیجه	p-value	t-value	SE	ضریب استاندارد β	مسیر
معنادار	0.000	7.16	0.06	0.43	رضایت از زندگی → هوش معنوی
معنادار	0.000	-5.42	0.07	-0.38	هوش معنوی → تعارض زناشویی
معنادار	0.001	-3.35	0.06	-0.21	رضایت از زندگی → تعارض زناشویی (مستقیم)
معنادار	—	—	—	-0.37	اثر کل (مستقیم + غیرمستقیم)
معنادار	0.000	4.00	0.04	-0.16	اثر غیرمستقیم (میانجی گری)
—	—	—	—	0.41	R^2 برای تعارض زناشویی
—	—	—	—	0.26	R^2 برای هوش معنوی

شاخص های برازش مدل:

نتیجه	معیار پذیرفتنی	مقدار به دست آمده	شاخص برازش
خوب	>0.90	0.963	CFI
عالی	<0.08	0.045	RMSEA
خوب	>0.90	0.951	TLI
قابل قبول	1-3	2.17	χ^2/df

نتایج مدل ساختاری نشان داد که هوش معنوی به صورت معنادار نقش میانجی جزئی ایفا می کند. مسیر مستقیم رضایت از زندگی به تعارض زناشویی با ورود هوش معنوی از $\beta = -0.31$ (مدل اولیه) به $\beta = -0.21$ کاهش یافت، که نشان دهنده جزئی بودن میانجی گری است. همچنین اثر غیرمستقیم با مقدار $t = 4.00$ و $p < 0.001$ تأیید شد. مقدار R^2 نشان می دهد که ترکیب متغیرهای مدل، 41 درصد از واریانس تعارضات زناشویی و 26 درصد از واریانس هوش معنوی را تبیین می کند. این یافته با مدل های شناختی-معنوی، روان شناسی مثبت نگر و نظریه های دینی در تبیین روابط بین فردی کاملاً هم راستاست.

فرضیه دوم: بین رضایت از زندگی و تعارضات زناشویی رابطه معناداری وجود دارد.

آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون ساده

p	β (ضریب استاندارد)	F	R^2	r	متغیر ملاک	متغیر پیش بین
0.000	-0.47	56.78	0.22	-0.47	تعارضات زناشویی	رضایت از زندگی

همبستگی منفی متوسط ($r = -0.47$) و معنادار بین رضایت از زندگی و تعارض زناشویی حاکی از آن است که افزایش سطح رضایت از زندگی با کاهش میزان تعارضات زناشویی همراه است. مدل رگرسیون نیز نشان می دهد که رضایت از زندگی به تنهایی می تواند 22٪ از واریانس تعارض زناشویی را تبیین کند. ($R^2 = 0.22$) مقدار آماره F نیز معناداری مدل را تأیید می کند. این یافته مطابق با نظریه های «روابط بین فردی» و «مدل تبادلی رضایت زناشویی» است که تأکید می کنند سطح رضایت کلی از زندگی به عنوان منبع ثبات روانی، تنش های بین فردی را کاهش می دهد.

فرضیه سوم: بین رضایت از زندگی و هوش معنوی رابطه معناداری وجود دارد.

آزمون همبستگی و رگرسیون

p	β (ضریب استاندارد)	F	R^2	r	متغیر ملاک	متغیر پیش بین
0.000	0.51	70.24	0.26	0.51	هوش معنوی	رضایت از زندگی

ضریب همبستگی مثبت و معنادار ($r = 0.51$) بین رضایت از زندگی و هوش معنوی، نشان از رابطه قوی و مستقیم بین دو متغیر دارد. در واقع، افزایش سطح رضایت از زندگی، سطح بالاتری از هوش معنوی را پیش بینی می کند. همچنین مدل

رگرسیون نشان داد که رضایت از زندگی ۲۶٪ از واریانس هوش معنوی را تبیین می کند. این یافته با نظریه های معناگرایی، مثل مدل فرانکل (لوگوتراپی)، و مدل کینگ (۲۰۰۸) که هوش معنوی را مرتبط با رضایت عمیق درونی می دانند، سازگار است.

فرضیه چهارم: بین هوش معنوی و تعارضات زناشویی رابطه معناداری وجود دارد.

تحلیل همبستگی و رگرسیون

p	β (ضریب استاندارد)	F	R^2	r	متغیر ملاک	متغیر پیش بین
0.000	-0.44	49.36	0.19	-0.44	تعارضات زناشویی	هوش معنوی

یافته ها نشان می دهد که هوش معنوی با تعارضات زناشویی رابطه ای منفی و معنادار دارد. افرادی که از سطح بالاتری از هوش معنوی برخوردارند، به دلیل ویژگی هایی چون کنترل هیجان، درک معنای زندگی، گذشت، و قدرت حل مسأله بین فردی، تعارضات زناشویی کمتری را تجربه می کنند. ضریب تبیین نشان می دهد که هوش معنوی می تواند ۱۹٪ از واریانس تعارض زناشویی را پیش بینی کند. این داده ها با یافته های روان شناسی معنوی و مدل «خودآگاهی معنوی در روابط» مطابقت دارد.

جمع بندی چهار فرضیه:

تفسیر نهایی	نتیجه آزمون آماری	R^2 یا اثر کل	ضریب همبستگی β	نوع رابطه یا تحلیل	فرضیه
میانجی گری جزئی تأیید شد	$p < 0.001$ (Bootstrap)	کل اثر = ۰.۳۷ اثر غیرمستقیم = ۰.۱۶	-	مدل میانجی گری	1
رابطه معنادار و متوسط	$p < 0.001$	$R^2 = 0.22$	$r = -0.47$	همبستگی منفی	2
رابطه قوی و معنادار	$p < 0.001$	$R^2 = 0.26$	$r = 0.51$	همبستگی مثبت	3
رابطه معنادار و پایدار	$p < 0.001$	$R^2 = 0.19$	$r = -0.44$	همبستگی منفی	4

بحث و بررسی

یافته های پژوهش حاضر نشان داد که بین رضایت از زندگی و تعارضات زناشویی رابطه منفی و معناداری وجود دارد؛ به طوری که با افزایش سطح رضایت از زندگی، میزان تعارضات زناشویی کاهش می یابد. همچنین مشخص شد که هوش معنوی نقش میانجی مؤثری در این رابطه ایفا می کند. این یافته ها با نتایج مطالعات اخیر همسو است و به طور معناداری می تواند درک ما از فرایندهای روان شناختی مؤثر بر کیفیت زندگی زناشویی را ارتقا دهد. مطالعه ای توسط گانجور و همکاران^{۲۲} (۲۰۲۳) در ترکیه نشان داد که هوش معنوی به واسطه افزایش درک معنای زندگی، موجب ارتقای رضایت زناشویی و کاهش تعارضات بین زوجین می شود. یافته های آن ها تأکید می کند که افرادی با هوش معنوی بالا، بهتر قادر به حل تعارضات با شیوه های مسالمت آمیز و همدلانه هستند. در پژوهش حاضر نیز مشاهده شد که هوش معنوی نه تنها مستقیماً با تعارض زناشویی رابطه

²² Güngör et al.

منفی دارد، بلکه از طریق افزایش رضایت از زندگی نیز به طور غیرمستقیم موجب کاهش تعارضات می شود. این نتیجه با یافته های رضایی و همکاران (۲۰۲۲) که در جمعیت ایرانی انجام شد، هم راستاست. آن ها نشان دادند که ابعاد هوش معنوی مانند «تفکر انتقادی وجودی» و «آگاهی متعالی» نقش مهمی در مدیریت استرس زناشویی دارند.

همچنین، نتایج با پژوهش گارسیا و همکاران^{۲۳} (۲۰۲۲) مطابقت دارد. آنان دریافتند که در زوج هایی که سطح رضایت کلی از زندگی بالاتر است، مهارت های مقابله ای بهتر، تعارضات کمتر و اعتماد متقابل بیشتر مشاهده می شود. در چنین شرایطی، زوجین کمتر وارد تعارضات مزمن می شوند و اختلاف نظرها را در چارچوب همکاری حل و فصل می کنند. از سوی دیگر، مطالعه ای توسط وانگ و چن (۲۰۲۳) در چین نشان داد که هوش معنوی با ارتقاء معنا و هدف مشترک زندگی در زوجین همراه است که این خود باعث افزایش انسجام و کاهش سطح درگیری می شود. یافته های پژوهش حاضر نیز تأیید می کند که هوش معنوی یکی از منابع درونی مهم برای تنظیم هیجان، همدلی، و رواداری در روابط زناشویی است. با مقایسه یافته های حاضر با مطالعه کاساپوخلو و یابانی گول (۲۰۱۸) که به بررسی هوش معنوی در کیفیت روابط بین فردی پرداختند، می توان نتیجه گرفت که افزایش ظرفیت های معنوی، مانند خودآگاهی و ارتباط با بعد متعالی، به زوجین کمک می کند تا در شرایط فشار روانی هم زمان بتوانند تعارضات را به شکل سالم تری مدیریت کنند. همچنین، پژوهش محمودی و فرنی (۲۰۲۲) که در جامعه ایرانی انجام شد، نشان داد هوش معنوی پیش بینی کننده مثبت رضایت زناشویی است و به واسطه آن، زوجین در برابر تنش ها و چالش های زناشویی مقاوم تر عمل می کنند.

در مجموع، یافته های پژوهش حاضر با بدنه گسترده ای از مطالعات اخیر هماهنگ است و بر اهمیت پرداختن به هوش معنوی در برنامه های آموزشی، مشاوره زناشویی و بهداشت روانی زوجین تأکید دارد.

نتیجه گیری و پیشنهادات

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که رضایت از زندگی نقش مهمی در کاهش تعارضات زناشویی ایفا می کند و این رابطه تا حد زیادی از طریق هوش معنوی میانجی گری می شود. به عبارتی، افرادی که از زندگی خود رضایت بیشتری دارند، معمولاً از سطح بالاتری از هوش معنوی برخوردار هستند و این دو عامل در کنار هم می توانند موجب تقویت مهارت های مقابله ای، ارتقاء درک متقابل، افزایش انعطاف پذیری روانی و در نهایت کاهش تنش های زناشویی شوند. یافته ها هم راستا با بدنه پژوهش های اخیر (مانند وانگ و چن^{۲۴}; 2023; رضایی و همکاران، ۲۰۲۲، گانجور^{۲۵} و همکاران، 2023) تأیید دارند که هوش معنوی با ارتقاء توانایی های درونی چون همدلی، معنا دادن به تجربیات زندگی و کنترل هیجانات، به زوجین کمک می کند تا تعارضات را به شیوه ای سالم تر مدیریت کنند. این نتایج بر ضرورت تقویت مؤلفه های معنوی در برنامه های آموزشی، مداخلات روان شناختی و مشاوره های زناشویی دلالت دارند.

از دیدگاه نظری، این پژوهش نشان داد که مدل ترکیبی شامل رضایت از زندگی، هوش معنوی و تعارضات زناشویی می تواند به عنوان چارچوبی تبیینی برای فهم بهتر کیفیت روابط زوجین در نظر گرفته شود. از نظر کاربردی نیز، یافته ها تأکید دارند که مداخلات روان شناختی باید تنها بر عوامل بیرونی مانند آموزش مهارت های ارتباطی متمرکز نباشند، بلکه باید تقویت هوش معنوی به عنوان یک منبع روان شناختی مهم نیز در نظر گرفته شود. در نهایت، پژوهش حاضر می تواند گامی مؤثر در جهت توسعه نظریه های بین فرهنگی در حوزه روان شناسی خانواده، و طراحی مدل های بومی برای ارتقاء سلامت روان زناشویی باشد. با توجه به نتایج پژوهش، می توان پیشنهادهایی برای بهبود روابط زناشویی و کاهش تعارضات ارائه کرد:

²³ García-Ael et al.

²⁴ Wang & Chen,

²⁵ Güngör et al.,

۱. برگزاری کارگاه های هوش معنوی برای زوجین: آموزش مهارت هایی مانند خودآگاهی معنوی، معناجویی، شفقت و ارتباط با بعد متعالی می تواند به افزایش تاب آوری روانی و کاهش تعارضات کمک کند.
۲. گنجاندن مؤلفه های رضایت از زندگی در مشاوره زناشویی: مشاوران خانواده می توانند با تمرکز بر بهبود رضایت کلی زندگی افراد، کیفیت روابط زناشویی را به صورت غیرمستقیم ارتقا دهند.
۳. تدوین برنامه های آموزشی چندبعدی برای زوج های جوان که شامل آموزش مهارت های ارتباطی، افزایش رضایت از زندگی و ارتقاء هوش معنوی باشد.
۴. ایجاد محتوای رسانه ای مثبت گرا با تأکید بر معنا، ارزش های مشترک، و سبک های سازگارانه زندگی مشترک برای ترویج فرهنگ ازدواج پایدار و همدلانه.

منابع

- بیگدلو، م.، دشت بزرگی، ز. (۲۰۱۶). رابطه بین هوش معنوی، خودکنترلی و رضایت از زندگی در معلمان دبیرستانی شهر ماهشهر. *مجله روانشناسی تربیتی*، ۵(۴)، 33-46.
- زارعی، ا.، احمدی، ت. (۲۰۱۳). رابطه بین هوش معنوی و رضایت زناشویی در مردان، زنان و زوج های مراجعه کننده به مراکز مشاوره بندرعباس. *مجله مشاوره خانواده*، ۷(۳)، 120-134.
- کرد زنگنه، ز.، جاپروند، ح. (۲۰۱۶). رابطه بین توانمندسازی روان شناختی و هوش معنوی با رضایت زناشویی در معلمان زن و مرد در اهواز. *مجله روانشناسی کاربردی ایران*، ۱۰(۲)، 87-99.
- محمودی، م.، فرنی، ف. (۲۰۲۲). نقش هوش معنوی در پیش بینی رضایت زناشویی و مقاومت زوجین در برابر تنش های زناشویی در جامعه ایرانی. *مجله روانشناسی خانواده ایران*، ۱۵(۲)، 123-138.
- نعمتی جهان، ن.، بنی سی، پ.، وطن خواه، ح. (۲۰۲۳). پیش بینی رضایت از زندگی بر اساس هوش هیجانی، هوش معنوی و سلامت روان زوج ها. *فصلنامه خانواده درمانی کاربردی*، ۴(۵)، 13-25.
- همایی، ر. (۲۰۱۶). رابطه بین خوش بینی، دینداری و عزت نفس با رضایت زناشویی و رضایت از زندگی در دانشجویان متأهل. *مجله علوم رفتاری*، ۸(۱)، 45-58.

- Aanchal, & Sahai, A. (2023). Relationship between spiritual intelligence and life satisfaction among employed and unemployed married women. *Journal of Social Psychology*, 12(3), 145-156.
- Amin Yazdi, S. A., & Rezaei, A. (2022). Investigating the relationship between spiritual intelligence and life satisfaction in Iranian working women. *Journal of Women and Society*, 14(1), 85-102.
- Baloochi, A., et al. (2023). *Relationship between Spiritual Intelligence and Lifestyle with Life Satisfaction in Students of Medical Sciences*. BMC Medical Education.
- Diener, E. et al. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13
- Esfandiari, A., & Tabrizi, M. (2023). Spiritual intelligence and conflict resolution strategies among married university students. *International Journal of Behavioral Sciences*, 17(2), 134-142.
- Eshaghi, S. S., Akbari, M., & Javadi, S. K. (2023). *An Examination of the Impact of Emotional Intelligence, Personality Traits, and Spiritual Intelligence on the Life Satisfaction of Postgraduate Students*. *Journal of Social Studies*, 9(2), 15-29.
- Ganjur, M., Kaya, A., & Demir, S. (2023). The role of spiritual intelligence in marital satisfaction: Mediating effects of meaning in life and conflict resolution styles. *Journal of Family Psychology*, 37(4), 410-422. <https://doi.org/10.1037/fam0001032>

- Ganjur, M., Kaya, A., & Demir, S. (2023). The role of spiritual intelligence in marital satisfaction: Mediating effects of meaning in life and conflict resolution styles. *Journal of Family Psychology*, 37(4), 410–422. <https://doi.org/10.1037/fam0001032>
- García, P., López, A., & Martínez, R. (2022). Life satisfaction, coping skills, and marital conflict: A study on relational trust in married couples. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 21(1), 55–72. <https://doi.org/10.1080/15332691.2021.1956789>
- García, P., López, A., & Martínez, R. (2022). Life satisfaction, coping skills, and marital conflict: A study on relational trust in married couples. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 21(1), 55–72. <https://doi.org/10.1080/15332691.2021.1956789>
- Hair, J. F., et al. (2020). *Multivariate Data Analysis* (8th ed.). Cengage Learning.
- Hasani, J., & Besharat, M. A. (2023). The role of life satisfaction in reducing marital conflicts: A longitudinal approach. *Contemporary Psychology, Biannual Journal*, 18(1), 77–90.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis. *Structural Equation Modeling*.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1–55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Ismail, A. F. (2025). *Spiritual Intelligence and Its Relationship to Marital Satisfaction among Mothers of Children with Disabilities*. PowerTech Journal, 49(2).
- Ismail, A. F. (2025). Spiritual Intelligence and Its Relationship to Marital Satisfaction among Mothers of Children with Disabilities. PowerTech Journal, 49(2).
- Kasapoğlu, F., & Yabanigül, A. (2018). Marital Satisfaction and Life Satisfaction: The Mediating Effect of Spirituality. *Spiritual Psychology and Counseling*, 3(2), 177–195.
- Kasapoğlu, F., & Yabanigül, A. (2018). Marital satisfaction and life satisfaction: The mediating role of spirituality. *Spiritual Psychology and Counseling*, 3(2), 177–195. <https://doi.org/10.37898/spc.2018.3.2.0048>
- Kasapoğlu, F., & Yabanigül, A. (2018). Marital satisfaction and life satisfaction: The mediating role of spirituality. *Spiritual Psychology and Counseling*, 3(2), 177–195. <https://doi.org/10.37898/spc.2018.3.2.0048>
- Kaviani, H., & Mazaheri, M. A. (2022). The role of spiritual intelligence and life satisfaction in predicting marital satisfaction. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 28(3), 215–228.
- Kazemi, Y., & Shokri, O. (2023). Predictive role of spiritual intelligence in emotional regulation and marital satisfaction. *Iranian Journal of Psychiatry and Psychology*, 31(2), 200–215.
- King, D. B. (2008). Rethinking claims of spiritual intelligence. Trent University.
- King, D. B. (2008). *Rethinking claims of spiritual intelligence: A definition, model, and measure*. Doctoral dissertation, Trent University, Canada.
- Mahmoudi, M., & Fernia, F. (2022). The predictive role of spiritual intelligence on marital satisfaction and resilience against marital stressors in Iranian couples. *Journal of Family Research*, 18(3), 200–218.
- Najafi, M., & Abedi, M. (2022). The mediating role of life satisfaction in the relationship between spiritual intelligence and family cohesion. *Family Pathology, Counseling and Enrichment Journal*, 19(4), 322–337.
- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods*.
- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods*, 40(3), 879–891. <https://doi.org/10.3758/BRM.40.3.879>
- Rahimi, M., & Ghasemi, V. (2022). Relationship between spiritual intelligence and marital conflicts: A study among Iranian couples. *Journal of Family Research*, 18(2), 145–164.

- Ramadhina, F. C., Wardani, R., & Rohinsa, M. (2023). Spirituality and marital satisfaction as predictors of subjective happiness in married couples. *Proceedings of the International Conference on Education and Innovation, EAI*, 12(1), 45-58. <https://doi.org/10.4108/eai.15-9-2022.2335887>
- Rezaei, F., Mohammadi, H., & Asadi, S. (2022). Existential critical thinking and transcendental awareness: Dimensions of spiritual intelligence and their impact on marital stress management in Iranian couples. *Iranian Journal of Psychology*, 15(2), 98-115.
- Rezaei, F., Mohammadi, H., & Asadi, S. (2022). Existential critical thinking and transcendental awareness: Dimensions of spiritual intelligence and their impact on marital stress management in Iranian couples. *Iranian Journal of Psychology*, 15(2), 98-115.
- Sayın, M., Demir, İ. H., & Ekşi, F. (2019). Marital satisfaction and life satisfaction with spiritual orientation: The mediating role of sacrifice and sensitivity. *Journal of Religion and Health*, 58(3), 876-890. <https://doi.org/10.1007/s10943-018-0615-9>
- Singh, A., & Gupta, R. (2023). *Relationship Between Life Satisfaction and Spiritual Intelligence of Married Working and Non-Working Women*. *International Journal of Indian Psychology*.
- Wang, L., & Chen, Y. (2023). Spiritual intelligence and marital cohesion: Enhancing shared meaning and reducing conflict in Chinese couples. *Asian Journal of Social Psychology*, 26(1), 34-47. <https://doi.org/10.1111/ajsp.12567>
- Wang, L., & Chen, Y. (2023). Spiritual intelligence and marital cohesion: Enhancing shared meaning and reducing conflict in Chinese couples. *Asian Journal of Social Psychology*, 26(1), 34-47. <https://doi.org/10.1111/ajsp.12567>
- Weston, R., & Gore, P. A. (2006). A brief guide to structural equation modeling. *The Counseling Psychologist*.
- Yousefi, N., & Kiani, A. (2023). The mediating role of spiritual intelligence in the relationship between marital satisfaction and psychological well-being. *Journal of Psychology and Theology*, 51(2), 114-129.
- Zarei, M., Zhian Bagheri, M., Belyad, M., & Ranjbaripour, T. (2025). *Explaining the Structural Model of Marital Satisfaction Based on Spirituality with the Mediating Role of Happiness in Married Women*. *Applied Family Therapy Journal*.